

Ojczysty - dodaj do ulubionych / Ciekawostki językowe

WALIZKA

OJCZYSTY – DODAJ
DO ULUBIONYCH

Na początku XIX w. WALIZA – będąca zapożyczeniem z francuskiego valise – była jeszcze dużą WALIZĄ, a nie małą WALIZKĄ i ściśle kojarzyła się z powozami konnymi. Ówczesna WALIZA to „gatunek kufrów karecianych”. Pół wieku później WALIZA „odrywa się” od karety i staje się bagażem podróżnym: to kufer podróżny uszyty ze skóry, używany do przewożenia ubrań i pościeli (nie było jeszcze przecież śpiworów). Musi być słusznych rozmiarów, skoro mianem WALIZA określa się – figlarnie – „brzuch albo pośladek niepospolitej objętości” (co skrzętnie odnotowuje Słownik wileński). Pod koniec XIX w. WALIZA przekształca się – zarówno pod względem treści, jak i formy. Znaczenie się zawęża: WALIZA z początków XX w. to już „rodzaj kufra podróżnego, skórą albo płótnem powleczonego”. Sama nazwa natomiast przybiera rozmaite warianty. Najczęściej używana jest wciąż postać WALIZA – i ta forma już wtedy cieszy się aprobatą normatywną. Obok niej – niezalecane przez językoznawców, ale spotykane w tekstach – funkcjonują też warianty męskorodzajowe: ten WALIZ oraz ubezdźwieczniony WALIS i rozbudowany WALIZON. Rozmiary WALIZY – przedmiotu – najwyraźniej się zmniejszają, skoro zaczyna być używane również zdrobnienie WALIZKA. W powojennych słownikach WALIZA jest już traktowana jako „duża WALIZKA”, a podstawowym określeniem „szytywnej lub usztywnionej torby podróżnej” staje się pierwotne zdrobnienie WALIZKA. W najnowszych słownikach znaczenie słowa WALIZKA zawęża się jeszcze bardziej, wzbogacając się o określenie kształtu: „szywna torba podróżna w kształcie prostopadłościennego pudła z uchwytem” {SJP PWN}. Tak naprawdę, to najnowsza definicja powinna zawierać jeszcze informację o kółkach, bo próżno już szukać tradycyjnych WALIZEK, które należało dźwignąć i które nie turkotały kółeczkami, ciągnięte za właścicielem.